

EĞİTİM ve İNSANİ BİLİMLER DERĐİSİ

Teori ve Uygulama

Cilt: 9 / Sayı: 18 / Güz 2018

JOURNAL OF EDUCATION and HUMANITIES

Theory and Practice

Vol:9 / No: 18 / Fall 2018

TÜRK SİNEMASINDA EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERDE OKUL YÖNETİCİSİ TASVİRİ

PORTRAYAL OF SCHOOL ADMINISTORS IN EDUCATIONAL MOVIES IN TURKISH CINEMA

Mustafa GÜNDÜZ

Şule ALTINBAŞ

www.dergipark.gov.tr/eibd
eibd@eibd.org.tr

TÜRK SİNEMASINDA EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERDE OKUL YÖNETİCİSİ TASVİRİ¹

Şule ALTINBAŞ²

Mustafa GÜNDÜZ³

Öz: Sinema, sanatların en yenisi ve en etkili olarak XIX. yüzyılın sonundan bu yana kültür, eğlence ve dinlenme etkinliklerinin merkezindedir. Birçok konuyu zaman ekonomisi sağlayarak işleyip içinden çıktığı kültüre tekrar yansıtan sinema, bir toplumun herhangi bir konuda zaman içinde geçirdiği evrimi incelemek için de önemli bir araçtır. Özellikle eğitim olgusu ve içinde barındırdığı unsurlar, sinemanın gelişmeye başladığı zamanlardan itibaren filmlere sıkça konu olmuştur. Çağlar boyunca toplumların ve devletlerin varlıklarını sürdürdürebilmeleri için en önemli araç olan eğitime dair unsur ve figürler Türk sinemasında da kendine yer bulmuştur. Okul yöneticisi figürü, müdür ve müdür yardımcısı karakterleri ile bu unsurlardan biridir.

Bu çalışmada Türk sinemasının 1965- 2007 yılları arasında çekilen, okul yöneticisi imajını içeren ve temsil kabiliyeti yüksek 23 film analize tabi tutulmuş, benzer okul yöneticisi özellikleri bir araya getirilerek temalandırılmıştır. Notlar bilgisayar ortamında her bir film için ayrı dosyalarda kayıt altına alınmış, film izleme sürecinin sonunda bir araya getirilmiştir. Araştırma sonucunda Türk sinemasında okul yöneticilerinin en çok otoriter, soytarı-maskara, öğrenci karşıtı, paragöz, öğrenci dostu, bürokrat, idealist-mesleğe adanmış temalarıyla tasvir edildiği ortaya çıkmıştır. Tasvirler sonucunda okul yöneticisi imajlarının belirtilen tarihler arasında büyük bir değişim göstermediği, okul yöneticilerinin XXI. yüzyılın gerektirdiği yeterliklere sahip olarak tasvirinin yeterince yapılmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, sinema, film, okul yöneticisi.

1) Bu araştırma, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında, Prof. Dr. Mustafa Gündüz danışmanlığında yapılan “*Türk Sinemasında Eğitim İçerikli Filmlerde Eğitim Unsurlarının Tasviri (1949-2015)*” konulu Yüksek Lisans Tezinden, danışmanın katkılarıyla üretilmiştir.

2) Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi sule.altinbas@hotmail.com

3) Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, Prof. Dr. mstgndz@gmail.com

Giriş

Sinema kavramı, tarihi daha eskiye dayanmasına rağmen özellikle XX. yüzyıldan itibaren sanatların en yenisi ve en etkili olarak hayatımıza dâhil olmuştur. Gerek gerçeği gerekse ideali yansıtan filmler sinema sanatı içerisinde, sinema sanatçılarının elinde yoğunlaşarak toplumlara sunulmakta ve etki alanını da günden güne genişletmektedir. Sinema sadece bir “sanat eseri, kültür aracı, ekonomi veya sanayi ürünü ya da bir haberleşme aracı” değildir; bunlardan daha da fazlasını kapsayan bir sanattır (Kayalı, 1994, s. 42).

1877 ve 1880 yıllarında Muybridge, neredeyse tek başına bir araya getirdiği oldukça karmaşık bir aletle ilk sinematografik çalışmayı gerçekleştirmiştir (Bazin, 2011, s. 23). İlk sinematografik gösteriyi ise Fransız Auguste-Louis Lumiere kardeşler 1895 yılında Fransa’da gerçekleştirmiş, hemen ardından operatörlerini başka ülkelere çekime yollayarak da diğer ülkelerin sinema sanatıyla tanışmasını sağlamışlardır (Özgüç, 1990, s. 7). Osmanlı Devleti’nde de sinemanın ilk örnekleri, 19. yüzyılın ikinci yarısına doğru, İstanbul’da o zamanlar yabancıların, azınlıkların ve Levantenlerin oturduğu Pera’da ortaya çıkmıştır (Özön, 1995, s. 17). Özellikle Fransız Bertrand’ın II. Abdülhamit zamanında sarayda yaptığı ilk gösteri ve sonrasında Romanya uyruklu Polonya Yahudisi Sigmund Weinberg’in katkılarıyla Türkiye’de sinema gelişme fırsatını yakalamıştır.

Sinema, görme ve işitme duyularına hitap eden bir sanat olduğu için, aktarmak istediği şeyi yine bu görüntülerden oluşan filmler aracılığı ile izleyicilere ulaştırmaktadır. Filmler de “toplumsal, ekonomik, siyasal düşünceleri kolayca yayabilme olanağına sahip olmasından” dolayı aslında “bir sanat içinde sanatın tümü”nü gerçekleştirebilen ürünlerdir (Tezcan, 1994, s. 172).

Sinema sanatların en yenisi ve en meşhuru olarak tek bir amaca hizmet etmez. Her ne kadar eğlence aracı olarak görülse de, aslında sinema sanatının en temel ürünü olan filmler içinden çıktıkları toplumlara ve hatta insanlığa dair ortak değerleri yansıtması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Sinema önceleri bir eğlence aracı olarak ortaya çıkmış olsa da, sonrasında kültürel/toplumsal değişimler için bir araç hâline gelmiştir (Deborah, 2000, s. 4). Güçhan da (1992, s. 63) “sinemanın başlangıçta bir eğlence kurumu, giderek bir iş kolu/endüstri olmasından sonra toplumsal/kültürel bir kurum olarak, toplumdaki yerini aldığını” ifade etmiştir.

Filmler diğer sanat eserlerinde de olduğu gibi bir mesaj ve içeriğe sahiptir. Bu mesaj belirli teknikler ve malzemelerle konu ve senaryo hâline getirilerek izleyiciye ulaştırılmaktadır. Filmlerin içeriğini “görüntülerle aktardığı düşünce, görüş, bildiri” oluşturmaktadır (Uğurlu, 1992, s. 138). Sinema sanatçısı, topluma aktarmak istediği yahut doğrudan ondan aldığı malzemeyi oyuncularla, senaryoyla, halkın daha önceden aşına olduğu kalıplaşmış söylemlerle, görüntü ve seslemeler yardımıyla beyaz perdeye taşır. İzleyicinin kendinden, kültüründen, inanış ve yaşanmışlıklarından kesitler bulduğu bu filmlerden etkilenmemesi mümkün değildir.

Sinemanın insanlar ve toplumlar üzerindeki bu tür etkileri sebebiyle filmler incelenmeye değerdir. Çünkü filmler “yaşanan zamanı etkiler, ondan etkilenir ve onunla evrimleşirler”

(Clarke, 2002, s. 17). Zaten bu sebeple içinden çıktığı toplumların şartlarından asla soyutlanamazlar (Sevinç, 2014). Sinemanın içeriği, toplumun o andaki inançları, tavırları ve değerlerini yansıtır. Filmlerin sürekli olarak toplumdaki beslenmesi, onu ayrıca tarihsel olarak birçok olayın ve olgunun tanığı yapar. Bu da bir toplumun, ülkenin belirli bir kurumunun veya düşünce yapısının zaman içinde nasıl tasvir edildiğini veya değişim gösterdiğini araştırmak için filmlerin de kullanılabilirliğini gösterir.

“İdeoloji üreten bir aygıt” olarak sinema (Başbuğ, 2013, s. 32), devletler tarafından da bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisi sebebiyle sık sık kullanılmıştır. I. Dünya Savaşı’ndan sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti de halkı psikolojik olarak savaşa hazırlamak için Almanya ve Sovyet Rusya’daki örneklerine benzer sinema kurumları oluşturmuştur (Soysüren & Yıldız, 2017). Özön de (1995, s. 54) dağılmak üzere olan Osmanlı İmparatorluğu’nun küllerinden doğan yepyeni bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti’nin devrimlerini sağlamlaştırmak ve halkı daha çabuk ayağa kaldırmak için eğitimi en önemli araç olarak gördüğünü, diğer birçok ideolojik aygıtın yanı sıra, sinemadan daha uygun bir kitlesel iletişim aracı bulamayacağını, bu yüzden Cumhuriyet tarafından da sinemanın gücüne oldukça sık başvurulduğunu belirtmiştir.

Ancak sinema her zaman toplumu belirli bir ideoloji ya da kültüre yakınlaştırmak, bunları pekiştirmek için kullanılmaz. İzleyiciyi belirli olaylar, gerçekler, sorunlar karşısında bilgilendirmek, bireyde farkındalık yaratmak, onları düşündürmek veya harekete geçirmek amacını da taşıyabilir. Kısaca sinema yalnızca içinden çıktığı toplumu ve onun geçirdiği tarihi beyaz perdeye yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda bir “eleştirel müdahale platformu” olarak görev yapar (Suner, 2006, s. 16). Cumhuriyetin ilk yıllarından çok partili döneme değin devletin ideolojisini, eğitim felsefesini, yaratılmaya çalışılan kültürü pekiştirmek amacıyla çekilen filmlerin sayısı da git gide artmıştır. Dolayısıyla sinema ve eğitim ilişkisi bu bakımdan oldukça önemli ve araştırılmaya değer bir alandır.

Sinema ve Eğitim İlişkisi

Bir toplumda herhangi bir olay veya olgunun zaman içerisinde nasıl bir değişme ve gelişme gösterdiğine, o dönemlerde konuyla alakalı çekilen sinema filmlerine bakılarak bir yorum getirilebilir. Türk sinema tarihiyle alakalı çalışmaların artmasıyla birlikte, filmlere yansıyan farklı kavram, olay ve olguların araştırılması da popüler bir alan olmaya başlamıştır. Fakat yine de bu çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir.

Çağdaş toplumlar yeni kuşakları uygun bir şekilde toplum üyelerine dönüştürmeyi başarıyla gerçekleştirmek için eğitim sistemleri oluştururlar (Gül, 2004). Toplumların geliştirdiği bu eğitim sistemleri aslında birçok unsurun bileşimidir. Öğretmen, öğrenci, okul yöneticisi, eğitim ortamları, müfredatlar, veli, eğitim ritüelleri bunların en önemlilerindedir. Bu unsurların tarih içinde geçirdiği değişim birçok şekilde incelenebilir. Sinema, asırlık tarihiyle ülkelerin eğitim sistemlerindeki bu değişime de tanıklık etmiş bir sanattır.

Osmanlı Devleti'nin çöküşünün ardından kurulan yeni cumhuriyetin “bir ulus devlet olarak şekillenmesinde ve oluşumunda, tüm benzer örneklerinde olduğu gibi, temel enstrüman eğitimidir” (Hesapçıoğlu, 2009, s. 122). Cumhuriyet rejimi, eğitimi en önemli unsur olarak görmüştür. Bunun için “ilköğretimin zorunluluğu, *Tevhid-i Tedrisat* (öğretimin birleştirilmesi), harf devrimi, okuma-yazma seferberliği, halk dersaneleri, millet mektepleri, halkevleri, halkodaları “ gibi atılımlar gerçekleştirmiş, sinemayı da bu girişimlere ek bir araç olarak kullanmıştır (Özön, 1995, s. 54-55). Yeni Cumhuriyetin bu çalışmalarının asıl sebebi, “siyasal düşüncede ortak olan aydınlar aracılığı ile halka ideolojik düşünceyi benimsetmek için halkı eğitmek” olmuştur (Oruç & Sarıbudak, 2015, s. 21). Böyle bir durumda filmler halkı eğitmek için kullanılırken, filmlere konu olan malzemeler de halkın ve devletin inancı, tutum ve sistemlerinin bir yansıması olmuştur.

Eğitim olgusu ve içinde barındırdığı unsurları içeren filmler gerek dünya sinemasında gerekse ülkemizde oldukça meşhurdur. Aslında sinemanın eğitim amaçlı kullanılabilmesi uzunca süredir tartışılan bir konudur. Eğitim fakültelerinde sinemanın eğitim aracı olarak nasıl kullanılabilmesine dair ders imkânları sunulabilirken, eğitim bilimleri derslerinde sinema filmleri ders planı içine dâhil edilebilmektedir. Eğitimin ve onun unsurlarının filmlerde kendilerine nasıl yer bulduğu, hangi tema ve klişelerle beyaz perdeye taşındığı, dönemlere göre bu tema ve klişelerin beyaz perdede nasıl bir değişim gösterdiği konusunun ise yeni popüler olmaya başlamış bir alan olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın amacı da eğitim unsurlarından olan okul yöneticisi imajının Türk sinemasında kendine hangi temalar altında yer bulduğunu araştırmaktır.

Eğitim filmleri, her ne kadar ayrı bir tür olarak yer almasa da, dünyanın birçok ülkesinde kayda değer bir sayıya ulaşmıştır. Özellikle Amerika'da 1939'da çekilen *Goodbye, Mr. Chips* filmiyle başlayıp, *Blackboard Jungle* gibi kült olmuş yapımlarla devam eden eğitim filmleri, hala *Freedom Writers* gibi yine dünyaca ünlü filmlerle etkisini sürdürmektedir. Hindistan yapımı olan *3 Idiots* ve *Taare Zameen Par* ve Fransa yapımı olan *Les Choristes* de eğitim filmlerinin yapıldıkları ülke sınırlarını nasıl aşabileceğine örnek teşkil etmektedir. Bu filmlerde eğitime dair unsurlar öğretmenler, öğrenciler, okul yöneticileri gibi karakterler üzerinden tasvir edilir. Türkiye'de eğitim filmi dendiğinde akla ilk gelen örnek *Hababam Sınıfı* serisidir. Film, haylazlıkta ve tembellikte sınır tanımayan Hababam Sınıfı öğrencileri ile okula yeni atanan ve bu öğrencileri çeşitli cezalarla yola getirmeye çalışan müdür yardımcısının ilişkisini konu almaktadır (Yurdigül, 2014). Ancak tamamen eğitim içerikli olmasa da, eğitimin temel unsurları olan öğretmen, öğrenci, okul yöneticisi gibi imajlara fazlaca yer veren filmler de mevcuttur. Bu filmler aracılığıyla çeşitli eğitim unsurlarının Türk sinemasında nasıl tasvir edildikleri incelenebilir.

Daha önceki yerli çalışmalar araştırıldığında, eğitim unsurlarının Türk sinemasında nasıl tasvir edildiğine dair beklenilenden az çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalar genel olarak öğretmen imajı üzerindedir. Eğitimde yönetici kavramının Türk sinemasında nasıl tasvir edil-

diği araştırıldığında ise bu konuya yeterli önemin verilmediği görülmüştür. Konuyla doğrudan bağlantılı olarak yapılan araştırmalardan olan ve 2000'den önce çekilen *Hababam Sınıfı* filmlerindeki müdür ve müdür yardımcısı profilinin incelendiği çalışmasında Tofur (2017), müdür yardımcısı Mahmut Hoca'nın müdür Muharrem Bey'e göre daha olumlu bir yönetici imajı çizdiğini gözlemlemiştir. Hall (2001), Novello (1994), Wolfrom (2010) ve Hershey-Freeman (2008) çalışmalarında okullardaki yönetici profilini ve otorite kavramının eğitim kurumlarında nasıl kullanıldığını araştırmışlardır.

Hall (2001), çalışmasında otuz bir film üzerinden okullardaki otorite kavramına ışık tutmuştur. Bu filmlerde tasvir edilen otorite çeşitlerini, öğrencilerin otoriteye karşı olumlu ve olumsuz tutumlarını, yetişkinlerin öğrencilerin otoriteye karşı tutumlarını artıracak ya da azaltacak olumlu ve olumsuz davranışlarını ve otorite tasvirinin zamanla değişip değişmediğini araştırmıştır. Bulgularında öğrencilerin çoğunlukla otoriteye karşı olumsuz bir tutum sergilediklerini, yetişkinlerin ise bu tutumu pozitif çevirmek için uğraştıklarını belirtmiştir. Ayrıca zaman içinde sıkı, geleneksel otoriteden daha gayri ihtiyari bir otorite kullanımına geçildiğini ifade etmiştir. Novello (1994) da yaptığı çalışmada okul yöneticilerini (müdürler, müdür yardımcıları, müfettişler vb.) içeren filmlerdeki baskın imgeleri, okul yöneticisi tasvirlerinin olumlu, olumsuz ya da nötr olup olmadığını, tasvirlerin zamanla değişip değişmediğini ve filmlerde betimlenen yönetici yeterliliklerinin ulusal yeterlikleri karşılayıp karşılamadığını araştırmıştır. 108 film üzerinde yaptığı çalışmada, 32 filmin olumsuz bir yönetici figürü çizdiğini ifade etmiştir. Yalnızca 27 film olumlu bir betimleme yaparken, 15 film de nötr bir tasvir yapmıştır. Okul yöneticisinin daha çok olumsuz şekilde tasvir edildiği bu çalışmada da gözlemlenmiştir.

Wolfrom (2010), tezinde 1997- 2009 yılları arasında çekilen 49 filmdeki okul yöneticisi figürünü incelemiştir. Bulgulara göre okul müdürü figürü önceki çalışmalardaki tasvirleri desteklemektedir. Okul yöneticileri filmlerde genellikle ana rollerde değillerdir ve genelde tipik otokrat, soytarı-maskara ve bürokrat şeklinde tasvir edilmişlerdir. Çoğu orta yaşta, ortalama boy ve kiloda veya arkaya yatırılmış bir saç şekline sahiptirler ya da keldirler. Çoğunlukla koyu renk (siyah, gri veya kahverengi) takım elbise giyerler. Filmlerin sadece yüzde yirmilik bir kısmında demokratik, iletişimi kuvvetli ama disiplinde de sıkı, müfredatı hâkim ve olumlu ilişkiler kurabilen bir yönetici figürü tasvir edilmiştir. Hershey-Freeman (2008) ise araştırmasına öğretmen figürünü de dâhil etmiştir. 1986-2007 yılları arasında çekilen 73 filmdeki 72 müdür ve 130 öğretmen figürünü Jung'un arketip teorisindeki "ilkörneğe" özelliklerine göre incelemiştir. Bu özellikler kişilerde genel olarak bulunan kahraman, düzenbaz, yaşlı bilge adam ve anne arketipleridir. Araştırmacı tezinde okul yöneticilerinin genel olarak olumsuz, öğretmenlerin ise olumlu yönde tasvir edildiğini belirtmiştir. Bu sonuç yapılan diğer çalışmaların bulgularını da desteklemektedir. Ayrıca okul yöneticilerinin Jung'un arketiplerine göre daha çok yaşlı bilge adam ve yaşlı bilge adam/düzenbaz bileşimi şeklinde betimlendiklerini belirtmiştir.

Bütün bu çalışmalar sinema filmlerinde okul yöneticisi imajının genel olarak olumsuz temalarla tasvir edildiğini ve seneler içerisinde de bu tema ve tasvirlerin büyük bir değişim geçirmediğini göstermektedir.

Türkiye’de Okul Yöneticisi

Okul yöneticisi dendiğinde okul müdürü ve müdür yardımcıları akla ilk gelen eğitimcilerdir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde yöneticilerin görev ve sorumlulukları belirlenmiştir (MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2016, md:77-83). Bu maddelere göre okul yöneticileri okulun yönetim ve denetiminden sorumludur, sistemdeki tüm unsurlara eğitim ve öğretimde liderlik yapar, verimliliği artırır, ekip ruhunu ve kurum kültürünü geliştirecek çalışmalar yapar, okulu hizmete hazır durumda bulundurur. Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek okulu sürekli yeniler ve geliştirir, zamanı ve tüm imkânları okulun amaçlarını gerçekleştirmek için kullanır.

Bu maddelerden de anlaşılacağı gibi okul yöneticileri okulun yönetiminin yanı sıra, denetim sistemlerinden de sorumludur. Yöneticiler denetimin işlevlerini görevlerini yerine getirerek devreye sokarlar ve eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olurlar. Okul yöneticisinin eğitimin kalitesinde ne kadar etkili ve önemli olduğu bilinen bir gerçektir; çünkü eğitim sisteminin etkililiği, denetim aracılığı ile belirlenir (Gökçe, 1994).

Ancak okul yöneticisi kadar önemli bir pozisyonu elde etmek için aranan kriterler ve alınması gereken eğitim konusunda sıkıntılar vardır. Türk eğitim sisteminde “meslekte esas olan öğretmenliktir” anlayışı ile “öğretmenlikte başarılı olanların, okul yöneticiliğinde de başarılı olacağı” inancı yöneticilik kurumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Yöneticilik kadrolarına atamada belirli bir eğitim şartının, mevzuat kriterlerinin tam olarak belirlenmemiş olması, yani “gerekli yeterliklerin aranmaması” endişe verici bir durumdur. Kısaca bu konu hakkında çalışmalar yürütülüyor olmasına rağmen, “okul yöneticiliği meslekleşmediği için” belirlenen yeterlikler pratiğe dökülemediği (Ağaoğlu ve diğ., 2012, s. 162).

Okul yöneticisi dendiğinde öğrencilerin, velilerin ve okul dışındaki bireylerin zihninde canlanan figür otoriter, okulun sadece yönetim-denetiminden ve disiplinden sorumlu olan eğitimcidir. Ancak 21. yüzyılda okul yöneticisine farklı yeterlikler de biçilmiştir; çünkü okul yöneticisi artık eğitim sürecinin ve eğitim-öğretimde kalite ve başarının artırılmasında ana karakterdir. 21. yüzyılda, okul yöneticisi salt otorite figürü olarak değil ama bir lider olarak, okullarının amaçlarını çağın talepleri doğrultusunda gerçekleştirmek için, yeni yüzyılın ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip olmalıdır (Aksoyalp, 2010). Yeni yüzyılda okul yöneticilerinin “eğitim ve öğretim niteliğine sahip, mesleki gelişimini sürdüren, kendini sürekli güncelleyen, teknolojiyi takip eden, okulun her açıdan gelişimi için çaba gösteren, toplumla, çevreyle ve çalışanlarıyla iyi ilişkiler kuran ve sorumluluk sahibi birer lider” olmaları çağa uygun yeterlikler olarak onlardan beklenendir (Gürbüz ve diğ., 2013, s. 169).

Yöntem

Araştırmanın amacına en uygun metodoloji olarak nitel araştırma metodolojisi seçilmiştir. Bu araştırmalarda araştırmacı genellikle gözlemcidir ve bilgiyi doğrudan kaynağından alarak rolünü yerine getirir (Büyüköztürk ve diğ., 2016, 246). Araştırmada iyi bir temel için kuramsal çerçeve oluşturmak ve aynı zamanda sistematik, yapılabilir ve esnek bir araştırma deseni kullanmak nitel araştırmalarda önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi/çözümlemesi yöntemi de filmlerdeki okul yöneticisi imajının tasviri için kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi “insan davranışları ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkan tanıyan bir tekniktir” (Büyüköztürk ve diğ., 2016, 250). Araştırmaya başlanmadan önce “kategoriler belirlenir ve toplanan betimsel verilerle yeni kategoriler ortaya çıkabilir” (Büyüköztürk ve diğ., 2016, 251). Problem cümlesi olarak “Türk Sinemasında 1965-2007 arasında çekilen ve K12 okullarını kapsayan eğitim içerikli filmlerde okul idarecisi (müdür, müdür yardımcısı) özellikleri nasıl tasvir edilmektedir ve yönetici imajları bu süre içerisinde bir değişim göstermekte midir?” sorusu üzerinde çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Nitel araştırmada her zaman evrenin tamamının araştırmaya dâhil edilmesi veya evreni temsil edecek düzeyde örneklem belirlenmesi mümkün olmamaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2016, 255). Fakat “amaçlı örneklem” modeli araştırmanın amacı doğrultusunda incelenecek kaynakları belirleyerek nitel araştırmalarda araştırmacının alanını oluşturmaya yardımcı olur. (Özdemir, 2010, s. 327). Bu çalışmada da amaca uygun olarak Türk sinema tarihinde çekilmiş filmler arasından eğitim içerikli filmler seçilerek, araştırılması planlanan okul yöneticisi unsurunu içerip içermediği konusunda değerlendirilmiştir. Araştırmada, veritabanlarında bulunan ve K12 okul ortamlarında geçen elli üç film arasında elli filme ulaşılabilmüş, okul yöneticisi figürünü barındıran yirmi üç filmde okul yöneticisi imajı öğrenci, öğretmen, veli ve filmdeki diğer karakterlerle olan iletişimi dikkate alınarak incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Öncelikle taranan filmlerde içeriği uygun olanlar internet ve Türk Sinema Araştırmaları Derneği'nin arşivinden faydalanılarak izlenmiştir. Filmler izlenirken analiz edilmesi önceden planlanan okul yöneticisi kategorisi üzerine bilgisayar ortamında gözlem notları tutulmuştur. Bu notlar her bir film için belirli başlıkları olan bir sayfada uygun alanlar doldurularak tutulmuştur. Bu sayfalar filmin adı, yılı, türü, yönetmeni ve okul yöneticisi tasviri kategorilerini içermektedir.

Verilerin Analizi

İçerik analizi yöntemine bağlı olarak her bir film birden fazla kez izlenmiş, betimsel analiz ile okul yöneticilerinin filmdeki diğer karakterlerle olan diyalogları, olaylara verdikleri tepkiler ve davranışları incelenmiş ve bilgisayar ortamında tutulan notlar okul yöneticisi imajı için alt temalara ayrılmıştır. Benzer özellikler, sık rastlanan temalar ve kalıplar belirlenerek filmlerin ve oyuncuların rol isimleriyle birlikte yazılarak toplanmıştır. Ortaya çıkan ve sık rastlanan temalar okul yöneticilerinin en çok tasviri yapılan özelliklerini oluşturmuştur.

Tablo 1: Okul yöneticisi tasviri kapsamında izlenen filmler

Film ismi	Yılı	Türü	Yönetmeni	İncelenen yönetici
Sevgili Öğretmenim	1965	Duygusal/ Komedi	Ülkü Erakalın	Müdür (Selamet Bey)
Çıtkırıldım	1966	Duygusal/ Komedi	O. Nuri Ergün	Müdür Müdür yardımcısı
Çalıkuşu	1966	Dram/ Tarihi	Osman Fahir Seden	Darülmuallimat Müdürü Rüşdiye Müdüresi
Paydos	1968	Dram/ Komedi	Ülkü Erakalın	Müdür
Hababam Sınıfı	1975	Komedi	Ertem Eğilmez	Müdür Muharrem Gür Müdür Yardımcısı Mahmut Hoca
Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	1975	Duygusal/ Komedi	Ertem Eğilmez	Müdür Muharrem Gür Müdür Yardımcısı Mahmut Hoca
Gençlik Köprüsü	1975	Duygusal/ Politik	Salih Diriklik	Müdür
Bitirimler Sınıfı	1975	Komedi/ Macera	Ülkü Erakalın	Müdür
Sıralardaki Heyecan	1976	Dram/ Duygusal	Orhan Aksoy	Müdür
Hababam Sınıfı Uyanıyor	1976	Komedi	Ertem Eğilmez	Müdür Muharrem Gür Müdür Yardımcısı Mahmut Hoca
Hababam Sınıfı Tatilde	1977	Komedi	Ertem Eğilmez	Müdür Muharrem Gür Müdür Yardımcısı Mahmut Hoca
Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor	1978	Duygusal/ Komedi	Kartal Tibet	Müdür Muharrem Gür Müdür Yardımcısı Mahmut Hoca
Hababam Sınıfı Güle Güle	1981	Duygusal/ Komedi	Ertem Eğilmez	Müdür
Kızlar Sınıfı	1984	Komedi	Ümit Efekan	Müdür Mahmut Hoca
Kızlar Sınıfı Yarışıyor	1985	Komedi	Orhan Elmas	Müdür
Kızlar Sınıfı Tatilde	1986	Komedi	Sami Güçlü	Müdür Mahmut Hoca
Öğretmen	1988	Dram/ Komedi	Kartal Tibet	Müdür
Öğretmen Zeynep	1989	Aksiyon/ Dram	Ümit Efekan	Müdire
Bana Şans Dile	2001	Gerilim/ Psikolojik	Çağan Irmak	Müdür
Okul	2003	Komedi Korku	Yağmur Taylan- Durul Taylan	Müdür Vedat Bey
Hababam Sınıfı Merhaba	2003	Dram/ Komedi	Kartal Tibet	Okul Sahibi Bedri Bey Okul Müdüresi Fatoş Hanım
Sınav	2006	Dram/ Komedi	Ömer Faruk Sorak	Okul Müdürü Rafet Bey Müdür Yardımcısı Zeynep Erez
Çılgın Dershane	2007	Komedi	Faruk Aksoy	Dershane Sahibi/Müdürü Hadi

Kaynak : <http://www.sinematurk.com/>

Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada okul müdürü ve müdür yardımcısı karakterlerinin yer aldığı yirmi üç film izlenmiş ve filmlerde yer alan söz konusu karakterlerin nasıl tasvir edildikleri incelenmiştir.

Yönetici Temaları

Türk sinemasında eğitim unsurlarından “okul yöneticisi” figürünü tasvir eden ve ulaşılabilecek olan bu filmler sinema veri tabanları taranarak bulunmuştur. Böylece toplamda yirmi farklı müdür ve üç farklı müdür yardımcısı incelenmiştir. Okul müdürlerinden üçü kadın, on yedisi erkektir. Müdür yardımcılarının ise ikisi kadın, biri erkektir. Araştırmada okul yöneticisi kavramı hem okul müdürü hem de müdür yardımcısı için kullanılmıştır. Ortaya çıkan temalar şu şekildedir: Otoriter, Maskara, Öğrenci Karşıtı, Paragöz, Öğrenci Dostu, Bürokrat, İdealist-Mesleğe adanmış. Bu temalar okul yöneticisi imajı için en sık rastlanan özellikler olarak belirlenmiştir.

Otoriter Okul Yöneticisi

Otoriter okul yöneticisi tasviri, seri olan filmler dâhil toplamda on sekiz filmde on iki yönetici ile karşımıza çıkmaktadır. Bu yöneticilerin onu müdür, ikisi müdür yardımcısıdır. Filmlerde otoriter yönetici figürü, otorite ve disiplini bir okulu yönetmek ve denetimi sağlamak için ana faktör olarak belirler, asla taviz vermez, otoriteye gelen herhangi bir tehlike veya yapılan ihlallere karşı cezalandırma yoluna gider ve bunu söylemlerle dile getirir. Onun için disiplini ve denetimi sağlamaştırmanın yegâne yolu budur. Bu konuda ne kadar başarı elde edilebildiği, akademik başarıya ve disiplini sağlamaya yönelik etkisi bu tür yöneticiler tarafından fazla irdelenmez.

Sevgili Öğretmenim (1965) filminde de Müdür Selamet Bey otoritenin disiplini ve nizamı sağlayabileceğine inanmakta, ancak çok da başarılı olamamaktadır. Oldukça zengin ve haylaz bir öğrencinin babası olan Keramet Bey okula gelip çocukların tembelliklerinden, yaramazlıklarından ve disiplinsizlikten şikâyet ettiğinde “Otorite... Otorite çok mühim bir meseledir.” ve “Okulda otorite berkemaldır Keramet Bey.” diyerek bu konuda hassas olduğunu dile getiriyor.

Çıtkırıldım (1966) filminde kadın müdür yardımcısı derse geç kalan Filiz ve arkadaşlarını oldukça soğuk, ciddi ve otoriter bir şekilde karşılar ve “Geç kaldınız sabah. Bir daha tekerrür etmesin.” şeklinde uyarır. Müdür Bey ise disiplinin başındaki kişidir. Filiz’in yaptığı haylazlıklara karşı onu sürekli disiplin kuruluna çağırır. “Disiplin, Otorite, Memleket.” ve “Otorite, otorite nerede?” şeklinde verdiği tepkiler otorite ve disipline nasıl memleket meselesi gibi önem verdiğini bizlere gösterir.

Çalığışu (1966) filminde de Feride'nin görev yaptığı okulda Darümuallimat yöneticisi muallimelerini kızları gibi gören, babacan bir imaj çizse de, oldukça otoriter olduğunu ve disipline önem verdiğini daha baştan Feride'ye söyler.

DARÜLMUALLİMAT MÜDÜRÜ: Benim muallimelerim kızlarım gibidir. İlla ve lakin ciddi olmalılar. Değil mi Şehnaz Hanım?

ŞEHNAZ HANIM: Evet efendim.

DARÜLMUALLİMAT MÜDÜRÜ: Geçenlerde biri bir halt yiyecek oldu, kolundan tuttuğum gibi attım sokağa. Şimdi seni talebeye takdim edeceğim amma ve lakin önce yıka şu yüzünü.

FERİDE ÖĞRETMEN: Yüzümde bir şey mi var efendim?

DARÜLMUALLİMAT MÜDÜRÜ: Bozşuruz ha. Süslenmek boyanmak kadın kısmının tabi hakkıdır amma, ille de muallime kısmının yüzü boyalı sınıfa girmesi katiyen caiz olamaz.

Paydos (1968) filminde de ilkokul müdürünün sınıftan gürültü dahi gelmesine tahammülü yoktur. Çocuklara şiddet konusunda hassas olan Murtaza öğretmene “Çekin kulaklarını Murtaza Bey kulaklarını. Bu kadar yumuşaklık olmaz.” diyerek otorite sağlamasını ister. Ayrıca yine Murtaza öğretmenin sandalyesine çivi koyan çocuğa ceza olarak “Pataklayayım döveyim keratayı.” sözünüyle dayağı da bir disiplin yöntemi olarak kullandığını gösterir.

Hababam Sınıfı serisinin bütün filmlerinde üç farklı müdür karakteri otoriter bir duruş sergiler ve dayağı da bunun için kullanır. Dayak, ceza ve disiplin yöntemi olarak başvuru olan bir yöntemdir. *Hababam Sınıfı* (1974) filminde müdür “İnek Şaban”ın sigara içtiğini görünce iki tokat atar ona. Okulda haraç kestiklerini öğrendiğinde de “Şu serserileri bir güzel benzetin Mahmut Bey.” diyerek müdür yardımcısından da aynı şeyi bekler. *Hababam Sınıfı Güle Güle* (1981) filminde de müdür okula yeni atanan edebiyat öğretmeni Mehmet Bülbül'e “Pat, Güm, Küt. Metodun bu olmalı.” söylemiyle disiplin ve otoriteyi şiddet ve baskıyla nasıl sağlayabileceğini anlatır, metodun ismine de “yıldırma metodu” der. “Bir hoca sınıfa girdi mi öyle bir kükremeli ki yeri göğü inletmeli” sözünüyle de disiplin ve otorite kurmak için nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini ayrıca açıklar. *Hababam Sınıfı Merhaba* filminde de okul sahibi ve müdür her sabah kapıda öğrencilere üst araması yapmak için bekler. *Hababam Sınıfı* serisinde müdür yardımcısı olarak Mahmut Hoca, nam-ı diğer Kel Mahmut da bir otorite figürü olarak gösterilir; ancak o bunu şiddet kullanarak yapmaz. Disiplinli olduğunu baştan açıklar öğrencilere. Okuldan kaçıyor musunuz. Kaçirtmam. Gördüm. Ön bahçede top oynuyor musunuz, oynatmam. Sigara da içiyorsunuzdur herhalde. İçerken görmeyeyim, canınızı yakarım.» diyerek baştan kuralları koyar. *Hababam Sınıfı Tatilde* (1977) filminde sınıftan

edebiyat dersinde gürültü gelince de sınıfa kontrole giderek okulun disiplininin kendisinden sorumlu olduğunu vurgular; ama yine de hocanın sınıf içi otoritesini bozmaz. Otorite, disiplin ve kurallardan asla taviz vermez. *Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor* (1978) filminde “Bıyıklarımı kesemez kimse.” diyen Bilo Ağa’nın da bıyıklarını okul kurallarından taviz vermemek adına kestirir.

Gençlik Köprüsü (1975) filmi de olayların geçtiği zamanın özellikle gençler arasında politik çatışmaların yaşandığı bir dönem olması dolayısıyla öğretmenlerden ayrıca dikkatli olmalarını talep eder. Otorite ve disiplinden asla taviz verilemez. Müdür özellikle anarşi çıkarmaya çalışanlara karşı sert önlemler almalarını ister öğretmenlerden.

Bitirimler Sınıfı (1975) filminde de izleyici karşısına haylaz sınıflara ve öğrencilere karşı cezadan yana bir müdür çıkar. Özellikle okulun en haylazı Sezer’e ceza olarak sürekli hücrede kalma cezası verilir. Fakat müdür bu konuda herkese karşı adildir. Ön bahçede top oynarken cam kırma suçu öğretmenin ya da hizmetlinin olsa dahi onlar da hücre cezasına çarptırılır.

Sıralardaki Heyecan (1976) filminde okulda sorunlu bir sınıf vardır ve öğretmenler şikâyetçidir. Müdür bey ise “Bundan sonra ben kendim ilgileneceğim, muma çevireceğim onları.” diyerek duruma el koyar. Müdür yardımcısını da alarak sınıfa teftişe gider ve bütün sigara içenleri tahtaya çağırır. Disiplinlidir. “Sigara içenler ortaya çıkmazsa, kovarım hepinizi, kapatırım bu sınıfı!” tehditleriyle otoriteyi sağlamaya ve sınıfı nizama sokmaya çalışır.

Kızlar Sınıfı serisi de üç filmde iki farklı müdür karakteriyle okulda otorite figürünü beyaz perdeye taşır. *Kızlar Sınıfı* (1984) filminde okul müdürü kız okulu olduğu için daha da dikkat isteyen ve kız okulunun ahlak, iffet demek olduğunu düşünen biridir. Okulun isminin lekelenmemesine, kötü anılmamasına önem verir ve yeni atanan edebiyat öğretmeni İlyas Çiçek’e sırf bu yüzden öğretmen bile kovulabileceğini söyler. *Kızlar Sınıfı Yarıyor* (1985) filminde de müdürün okulda gürültüye asla tahammülü yoktur. Spor salonundan gürültü gelince hemen müdür muavini ile salonu teftişe giderler. *Kızlar Sınıfı Tatilde* (1986) filminde ise okul müdürü tatile kendisi de gider ve gözü hep kızların üzerindedir. Başlarına bir şey gelmesin diye çok dikkatli olmak zorunda olduğunu belirtir. “Gezi demek huzur ve disiplin demektir. Başiboş dolaşamazsınız. Şunu bilmiş olun ki ben disiplin için yaşarım.” diyerek orada bulunma sebebini de açıklar.

Öğretmen (1988) filminde de yeniliklere çok da açık olmayan, öğrencinin düşüncesini önemsemeyen bir müdür profili tasvir edilir. Çocukların okulda köpek beslediklerini duyunca dersi astıklarını düşündüğü için hemen müdahale eder ve “Sokak köpeği beslemek yasak!” diyerek tepkisini belirtir.

Çılgın Dersane (2007) filminde müdür Hadi bey öğrenci toplayabilmek için eski öğretmen arkadaşlarından da yardım isteyerek öğrencileri tatile götürür. Eğlenerek öğrenmek prensibiyle öğrencileri tatile getirdiğini söyler; ama kurallar koymaktan da geri durmaz.

Maskara Okul Yöneticisi

Okul yöneticileri her zaman sadece otoriter olarak beyaz perdeye yansımaz. Bazen yöneticiler bu otoriteyi ve disiplini sağlayamadıklarında, bir de öğrenciler tarafından bilinen bir zaafı veya yanlışları varsa, veli ve öğrencinin diline düşebilirler. Bu durumda okul yöneticisi otoritesini ve tüm ağırlığını kaybeder, öğrenci ile veli arasında dalga geçilir. Bu temaya uygun dört filmde dört okul yöneticisi tasviri incelenmiştir.

Sevgili Öğretmenim (1965) filminde okul müdürü Selamet Bey, hafif şaşal bir görünümle sürekli Mualla öğretmene kur yapar. Otorite sağlayamadığı için zengin veliden azar bile yer. “Müdürü senin gibi akıllı bir karış havada, otoriteden disiplinden nasipsiz bir okul öğrencisi...” diyerek veli hem öğrenciyi hem müdürü eleştirir. Öğrenciler ise müdürün yanında “Süratının manzarasına bakılırsa ihtiyar yine papara yemiş.” diyebilecek kadar maskara hâline getirmişlerdir müdürü.

Bitirimler Sınıfı’nda da (1975) müdür disiplinli gibi görünür ama camı kırıp içeri giren topla önce kendisi oynamaya başlar odada. Öğrenci Sezer topunu geri alabilmek ve ceza yememek için onu spor takımları ile ilgili konuşarak kandırmaya çalışır. Sürekli aynaya bakan, saçlarını tarayan, kendisini beğenen bir müdür olarak tasvir edilir.

Okul filminde ise müdürün sahip olduğu bir tik, onu öğrenciler arasında sürekli dalga konusu yapar. Bir elini sürekli başının üstünden geçirme tiki onu öğrenciler arasında komik düşürür ve taklidi yapılır.

Sınav filminde de müdür disiplinli görünmeye çalışır. Özellikle saç, kravat gibi şeylerin düzenine önem verir. Ancak müzik öğretmeniyle albüm yapma vaadiyle aşk yaşadığı deneme sınav sorularını almaya gelen öğrenciler tarafından baskın yiyip ortaya çıkınca otoritesi sarıslır ve öğrencilerin eline verdiği koz sebebiyle onların her dediğini yapar hâle gelir.

Öğrenci Karştı Okul Yöneticisi

Öğrenci karştı okul yöneticileri, öğrencileri neredeyse düşman olarak görürler. Öğrenciler sürekli bir tehlike arz etmektedir; her zaman tetikte olunmalıdır; çünkü onlar her türlü kötülüğü düşünüp uygulamaya koyabilir. Öğrencilerle ders dışında muhabbete girmek, sorunlarıyla ilgilenmek istemezler, sadece itaat beklerler; çünkü müdürler ve müdür yardımcıları yönetmelikler tarafından kendilerine verilen görevi sorunsuz yerine getirmelidirler. Okul yöneticisi imajı bulunan yirmi 23 film arasından altı filmde altı farklı yönetici tasviri “öğrenci karştı” olarak izleyici karşısına çıkmaktadır.

Sevgili Öğretmenim (1965) filminde okul müdürü tam bir anti-öğrenci profili çizmekte, bunu ifade etmekten çekinmemektedir. Öğrenci onun için her zaman haylazdır. “Hepsi haylazın

seçmesi, haşeratın su katılmamışı.” ve “Buradakiler öğrenci falan değil, şeytanın diplomalı çömezleri.” sözleriyle öğrenciye yaklaşımını açıkça dile getirmektedir.

Paydos (1968) filminde de müdür Murtaza öğretmene, öğrencinin sürekli baskı altında tutulması gerektiğini «Bu afacanlar ara sıra okşanmak ister. Unutmayın disiplin elden gidiyor.» diyerek belirtir.

Hababam Sınıfı Güle Güle (1981) ve *Hababam Sınıfı Merhaba* (2004) filmlerinde de müdürler öğrenciye nasıl olumsuz baktıklarını sözleriyle ifade etmişlerdir. *Hababam Sınıfı Güle Güle* (1981) filminde müdür “Birden üzerine atlayacaksın talebenin. Bu keratalar başka dilden anlamazlar. Vuracaksın, elini şöyle kaldırıp beş parmak böyle burada yapışacak.” diyerek öğrencinin başka yollardan adam olamayacağı, ancak şiddet yoluyla bastırılabilceğini belirtir. *Hababam Sınıfı Merhaba* (2004) filminde okul sahibi, okula girerken öğrenciler üzerinde yaptığı arama sonrası “5 dakikada 5 milyonluk ganimet topladık düşmanlardan.” diyerek öğrenciye bakış açısını belli eder. Ayrıca okulu satışı çıkarma sebebini de “El âlemin ruh hastası çocuklarıyla da uğraşmak zorunda kalmam.” diyerek açıklar.

Bitirimler Sınıfı (1975) filminde de müdür öğrenciyi sürekli bir tehdit olarak algılar. Öğrenci anormal davranışlar sergileyen, zapt edilemeyen, her an atağa hazır afacanlardır. Yeni gelen hocaya okulu tanıtırken “Burası bir tımarhaneden farksızdır.” diyerek ve hoca sınıfa girmeden başına bir şey gelmesin diye önce kendisi sınıfa girerek öğrenciye karşı tutumunu belli eder.

Okul (2004) filminde de okul müdürü öğrencilerini sıkı bir şekilde takip eden, disiplini sağlamaya çalışan bir yöneticidir. Ancak öğrencilerin açıklarını yakaladığında da onları rezil etmekten çekinmez. İki öğrencisinde bulunduğu uygunsuz filmleri tüm okula yayınlamak ve kimlerden aldığını da söyleyerek öğrencileri küçük düşürüp, bu şekilde ders verebileceğini düşünür.

Paragöz Okul Yöneticisi

Paragöz okul yöneticisi tasviri, normalde sadece özel okullar için kullanılsa da, devlet okulu yöneticileri için de geçerli olabilmektedir. Özel okulda zengin velilerden para akışının devam etmesini sağlamak, okula yeni öğrenciler almak gibi kaygılarla okulu ticarethaneye çeviren yöneticiler karşımıza çıkarken; devlet okullarında da zengin iş adamlarından okula bağış toplamaya çalışan yönetici figürlerine rastlanmaktadır. Yedi tane filmdeki dört yönetici ile paragöz okul yöneticisi tasviri incelenmiştir.

Çıtkırıldım (1966) filminde okul müdürünün öğrenci kaybetmemek adına haklı olan edebiyat öğretmeni Orhan Bey’i okuldan kovmasının ardından, öğretmenin müdüre dönerek yaptığı konuşma müdürün paraya verdiği önemi gösterir niteliktedir: “Size gelince. Doğrusu size

acıyorum. Hiç şahsiyetiniz kalmamış. Bu basit şımarık çocukların elinde oyuncak olmuştunuz. Ailelerinden gördüğünüz maddi yardım sizi kısıktırak bağlamış. Yalnız merak ediyorum. Neden okul yerine bir bakkal dükkânı açmadınız? Burada vicdan ve meslek haysiyeti satacağınıza, orada soğan patates satardınız. Zaten okulunuzda, pardon, ticarethanenizde kalacak değilim.»

Hababam Sınıfı serisinde de müdürler paragöz teması altında değerlendirilecek davranış ve söylemlerde bulunurlar. Öğrenciler ve öğretmenler bunun farkındadırlar. *Hababam Sınıfı* (1974) filminde öğrenciler, ne yaparlarsa yapsınlar zaten Patron dedikleri müdürün kendilerini kovamayacağını, “adam başı 9000 liradan yılda 235 bin lira ettiklerini” söylerler. Müdürün öğrenci kovma sebebi sadece veli tarafından aylık parası ödenmediğindedir. *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* (1975) filminde de Semra öğretmen öğrencilerin sınav yerine aşk mektubu yazmalarının cezasının kovulmak olduğunu söyleyince müdür “Zaten işler kesat.” diyerek okula bir ticarethaneymiş gibi davrandığını açıkça gösterir. *Hababam Sınıfı Uyanıyor* (1976) filminde Mahmut Hoca eski öğrencisi Ahmet’i burslu almak isteyince müdür bey şu sözlerle karşı çıkar. «Aklını mı kaçırdın sen Mahmut Bey? Zaten işler kesat, bedava adam okutacak hâlimiz mi var?”. *Hababam Sınıfı Tatilde* (1977) filminde ise erkek lisesi olan okuluna “Para getireceğini bilsem babamı bile öğrenci diye alırım buraya” diyerek kız öğrenci almaya başlar. *Hababam Sınıfı Merhaba* (2004) filminde haylaz Hababam Sınıfı yüzünden okula öğrenci alınmadığını, para kaybettiğini söyler ve ayrıca okulu satıp plaza yapıp para alacağını, o parayla 125 yıl çalışmadan yaşayabileceğini de söyleyerek asıl amacının eğitim değil, para olduğunu açıkça belli eder.

Sınav (2006) filminde okul müdürü oldukça laubali bir kişiliktir. Okula gelen eski öğrenci iş adamı Levent Lemi’yi kapılarda karşılar ve bu eski öğrenciden para alabilmek için öğrencilerin bursla ilgili meselelerinin yanında “Hafta sonu yapılan hızlandırılmış kurslara da yardım edecek misiniz?” sorusuyla okula da yardım ister.

Öğrenci Dostu Okul Yöneticisi

Bütün olumsuz okul yöneticisi tasvirlerinin aksine öğrenci dostu olan, anlayışlı, olgun müdür ve müdür yardımcıları da filmlere konu olmuştur. Bu tema altındaki okul yöneticileri öğrencilerin iyiliğini ister, onların hatalarını affeder ve sorunlarına çözüm bulmaya çalışır. Ayrıca acil durumlarda ne yapması gerektiğini bilen, mantıklı kararlar verebilen tecrübeli yöneticiler olarak tasvir edilmişlerdir. Altı adet filmdeki altı okul yöneticisi bu tema altında değerlendirilmiştir.

Sıralardaki Heyecan (1976) filminde okul müdürü, her ne kadar mevzuat ve yönetmeliklere aykırı olsa da, evlenen öğrencilerine karşı yine de anlayışını esirgemez. Öğrenciler “Siz bizim babamız sayılırsınız, şefkatinize sığıyoruz.” deyince, “Ben duymadım, bilmiyorum.” diyerek onları affeder ve işlem yapmaz.

Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor (1978) filminde müdür yardımcısı öğrenci dostu, anlayışlı ve affedici bir profile sahiptir. Çocuklarını okulda doğuran öğrencisini, bebeğin babasını ve onlara yardım eden Hababam Sınıfını cezalandırmaz ve bundan şu sözlerle bir ders çıkarmalarını ister: « Olan olmuş bir kere. Bundan böyle bir çocuğun hayatı söz konusu. Elbette kollarından tutup sokağa atamayız. Çünkü hiç biriniz leyleğin getirdiği yavrular değilsiniz. Önemli olan hataları görmek ve bir daha yapmamak.” *Hababam Sınıfı Merhaba* (2004) filminde de okul müdürü Fatoş Hanım daha anlayışlı, okulu ticarethane yapmaması konusunda okul sahibini sürekli uyararak, daha öğrenci yanlısı bir yöneticidir. Ayrıca Hababam Sınıfı matematik hocasını delirttikleri için okul sahibinden dayak yediğinde yatakhane onları sargılarına yardım da ederek öğütler verir.

Kızlar Sınıfı Yarışıyor (1985) filminde okul yöneticisi her ne kadar disiplinli, namusa ve şerefe önem veren bir müdür ise de, annesi barlarda çalışan bir kızın kovulmasını isteyen bir veliye karşı “Kızın bu işte bir suçu yok. O kadar katı olmayalım. İnsanları kaybetmeye değil, kazanmaya bakalım.” sözleri ile öğrenciyi korur.

Öğretmen Zeynep (1989) filminde okul müdürü, öğrencilerinin derslerden eksik kalmaması için nasıl müdahale edeceğini bilir. Gerek onların sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak onlara takviye kurs açması, gerekse boş dersleri o derse uygun öğretmenlerden ricayla doldurtması gibi müdahalelerle öğrencilerin akademik başarısızlığa uğramalarını engellemeye çalışır.

Sınav (2006) filminde rehber öğretmeni aynı zamanda müdür yardımcısıdır. Çocukların yaptığı her şeyi takip eder ve öğrencilere zarar gelmesin diye şüphelendiği durumlara müdahale eder. Öğrencilerin okul dışındaki hayatıyla da ilgilenip yardımcı olmaya çalışır. Annesi kanser olan Mert adlı öğrencisi için okulun eski öğrencisi ve bir iş adamı olan Levent Lemi'den yardım dahi ister.

Bürokrat Okul Yöneticisi

Bürokrat kavramı “Devlet kurumlarında çalışan üst düzey yönetici” ve “Devletle ilgili işlerin yürütülmesinde kırtasiye işlerini öne sürerek işlemleri zorlaştıran, kırtasiyecisi, şekilci, formalist” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2017). Okul yöneticisini tasvir eden filmlerde bürokrat okul yöneticisi teması, evrak işleriyle uğraşan, çoğu zaman soğuk ve ciddi, mevzuat ve yönetmelikleri her şeyin üstünde tutan ve kanun dışına çıkmayan, hiyerarşiye önem veren, inisiyatif kullanmayan müdür ve müdür yardımcısı için kullanılmıştır. Yedi adet filmdeki yedi okul yöneticisi bürokrat teması içine dâhil edilmiştir.

Çalıkıuşu (1966) filminde Feride Öğretmen'in atandığı Çanakkale'deki rüştiyenin müdürü oldukça ciddi ve evrak işlerine yoğunlaşmış bir yönetici olarak tasvir edilmiştir. Feride ile

olan diyalogunda yüzüne bile bakmadan konuşması, sürekli evraklarla meşgul olması ciddi, bürokrat yönetici imajını izleyiciye yansıtır.

Paydos (1968) filminde müdür, kendisi de şiddet kullanmasına ve hatta Murtaza öğretmeni de otorite kurabilmesi için dayağa yönlendirmesine rağmen, öğretmene dayak konusunda iftira atılınca müfettiş geleceği için “Bu dönemde çocuğa vurulur mu? Kanun var, yönetmelik var, nizam var.” diyerek öğretmeni suçlar ve asla arkasında durmaz. Yönetmeliklerin gereğini yapar.

Gençlik Köprüsü (1975) filminde okul müdürü, oldukça karışık ve politik çatışmaların hat safhada olduğu bir dönemde yöneticilik yapmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerinin asla yasadışı işlere karışmasını ve devlet yetkililerinin hoşuna gitmeyecek davranışlarda bulunmasını istemez. “Suçlular hiçbir zaman cezasız kalmaz, içinizden birinizin bu işe karıştığını duyarsam gözünün yaşına bakmam. Atatürk bu ülkeyi sizlere emanet etti.” diyerek yapılan herhangi bir yanlışta ceza verileceği, kanun dışına çıkılmaması konusunda uyarılarda bulunur. Ayrıca irtica tehlikesinden dolayı müdür din odaklı aktivitelere karşı tepkilidir. Müzik yarışmasında birinci olan Mine’yi herkesin içinde tebrik ederken, muhafazakâr konular içeren kompozisyon yarışmasında birinci olan Emine’den haberi bile olmaz. Sonradan öğrendiğinde ise Emine’yi disiplin kuruluna verip okuldan attırmakla tehdit eder.

Bitirimler Sınıfı (1975) filminde müdürün ceza yöntemleri vardır ama asla şiddete başvurmaz. Öğrenciye tokat atan öğretmeni yasalara aykırı davranışta bulunduğu için başarısına bakmadan okuldan kovar.

Kızlar Sınıfı (1984) filminde müdürün disiplinsizliğe, ahlak kuralları dışında herhangi bir harekete tahammülü yoktur. İlyas hocanın parkta bulunduğu bebek ortaya çıkınca onu sevmeyen öğrenciler bunu tüm okula yayıp iftira atarlar. Müdür Bey de işin aslını araştırmadan kanunlara aykırı bir durum vuku bulduğundan dolayı derhal öğretmenin görevine son verir ve okuldan ayrılmasını ister.

Bana Şans Dile (2001) filminde okul müdürü resmiyete oldukça önem vermektedir. Çaycının sürekli “müdürüm” demesi üzerine “Resul efendi. Bana müdürüm diye hitap etmeden hoşlanmıyorum. Ne o öyle, dizi filmlerdeki komik adamlar gibi.” diyerek hitap şeklinin laubali olmaması konusunda uyarır.

Sıralardaki Heyecan (1976) filminde okul müdürü, evlenen lise öğrencilerinin MEB yönetmeliğinin ilgili maddesi gereği okulla ilişkisinin kesilmesi gerektiğini söyler ve kızgınlığını şu sözlerle ifade eder: “Siz ne düşüncesiz, ne beyinsiz yaratıklarınız? Okulun bitmesine ne kaldı sanki?” Yönetmelik gereği okuldan atılmaları gerekmektedir; ancak müdür bu seferlik inisiyatif kullanmaya karar verir ve kararı uygulamaz.

İdealist-Mesleğe Adanmış Okul Yöneticisi

İdealist- mesleğe adanmış yönetici imajı, kendisini okulun disiplin ve denetimine adanmış, öğrencilerin tüm sorunlarıyla ilgilenen, işten kaçmayan, kendinden önce eğitimi düşünen yöneticiler için kullanılmıştır. Bu tanıma uyan tek bir imaj vardır: *Hababam Sınıfı* serisindeki müdür yardımcısı Mahmut Hoca.

Mahmut Hoca evlenmeye bile vakit bulamamış, idealist bir öğretmendir aslında. Bütün ömrünü bu tür öğrencileri adam etmeye adanmış olduğunu belirtir *Hababam Sınıfı* (1974) filminde. Eğitim her şeyin üstündedir onun için. *Hababam Sınıfı Uyanıyor* (1976) filminde eski öğrencisi Ahmet'in eğitim masrafını üstlenmesi de eğitimi paranın üstünde tuttuğunun bir göstergesidir. *Hababam Sınıfı Tatilde* (1977) filminde kaybedilen dava sonrasında okulun tahliye edilmesi gerektiğini öğrenince, “Dükkanım kapanıyor” diyen müdüre karşılık “Çocuklarım... Çocuklarım sokakta kalmaz, mecbursunuz, okutacaksınız onları!” diyerek kriz geçirir Mahmut Hoca. Sonrasında da öğrencileriyle ormanlık bir alanda derslik oluşturarak eğitime devam edilir.

Okul yöneticisi imajına değinen tüm bu filmlerde yöneticiler, Mahmut Hoca hariç, başrollerde değildir. Başroller genelde öğrenci ve öğretmenler tarafından canlandırılmıştır. Okul yöneticileri sadece iki olumlu tema etrafında tasvir edilmiştir. Olumsuz özellikler yöneticiler için daha sık kullanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Okul yöneticisi kavramı, okulun idaresinden sorumlu müdür ve müdür yardımcılarını için kullanılmaktadır. Bir kurumda veya daha geniş çerçevede bir ülkenin eğitim sisteminde eğitimde başarıyı ve kaliteyi yakalamak sadece öğretmenlere ve uygulanan müfredata bağlı değildir. 21. yüzyılda eğitimde yönetici unsurunun, çağımıza uygun yeni yeterliklere sahip olduğu sürece başarının ana anahtarlarından olduğu da artık bir gerçektir. Okul yöneticisine atfedilen yeterlikler zamanla değişmiştir. 20. yüzyılda otoriter ve disiplinli olması, kanun ve yönetmeliklere hâkim olması yöneticilik için sahip olunması gereken en önemli gerekliliklerden sayılan müdür ve müdür yardımcılarında artık lider rolü üstlenmeleri, öğretimsel sürece daha fazla dâhil olmaları, öğretmen-öğrenci-veli işbirliğini daha verimli ve etkili hale getirmeleri beklenmektedir.

Peki bu durum sanatların en popülerleri olan sinemaya nasıl yansımaktadır? “Türk Sinemasında 1965-2007 arasında çekilen ve K12 okullarını kapsayan eğitim içerikli filmlerde okul idarecisi (müdür, müdür yardımcısı) özellikleri nasıl tasvir edilmektedir ve yönetici imajları bu süre içerisinde bir değişim göstermekte midir?” sorusuyla araştırmaya başlanmış, yirmi üç filmde yer alan yirmi müdür ve üç müdür yardımcısı figürlerinin özellikleri incelenmiştir.

Otoriter okul yöneticisi tasviri seri olan filmler dâhil toplamda on sekiz adet filmde on iki yöneticiyle, bürokrat okul yöneticisi tasviri yedi adet filmde yedi okul yöneticisiyle, anti-öğrenci okul yöneticisi tasviri altı adet filmde altı okul yöneticisiyle, öğrenci dostu yönetici tasviri altı adet filmde altı okul yöneticisiyle, soytarı/maskara okul yöneticisi tasviri dört adet filmde dört okul yöneticisiyle, paragöz yönetici tasviri yedi adet filmde dört yöneticiyle ve idealist/mesleğe adanmış okul yöneticisi tasviri *Hababam Sınıfı* serisinde tek müdür yardımcısı olan Mahmut Hocayla tasvir edilmiştir.

Temalara bakıldığında otoriter, bürokrat, anti-öğrenci, soytarı/maskara ve paragöz olmak üzere beş olumsuz tema; öğrenci dostu ve idealist/mesleğe adanmış olmak üzere iki olumlu tema ortaya çıkmıştır. On iki yönetici ile en çok tekrar eden tema otoriter, ikinci olarak yedi yönetici ile bürokrat teması gelmektedir. Anti-öğrenci ve öğrenci dostu temaları altışar yönetici ile eşittir. Soytarı/maskara ve paragöz okul yöneticisi teması her biri için dörder yönetici ile eşit sayıda tasvir edilmiştir. En az tasvir edilen tema ise tek bir yönetici ile idealist/mesleğe adanmış yönetici imajıdır. Bu tasvirlerin 1965-2007 yılları arasında zamanla kayda değer bir değişme göstermemiştir. XXI. yüzyılda otoriter okul yöneticisi yerine liderlik özelliğine sahip okul yöneticisi yetiştirme sürecinde, gerçek hayatta olduğu gibi kurgu filmlerde de istenilen değişim ve yeterlik gözlemlenmemiştir.

Otoriter okul yöneticileri gerek ilkokul, gerek lise seviyesinde benzer özellikler göstermektedirler. Sahip oldukları otorite gücünü kurallar koyarak kullanır, düzenin bozulmasına asla müsaade etmez ve bunun için gerekirse çeşitli cezalandırma yöntemlerine başvururlar. Ayrıca çekildikleri dönemlere bakıldığında müdürlerin tam anlamıyla 21. yüzyıl yeterliklerini yansıttığı söylenemez. Bu müdürler lider rolü üstlenmekten, eğitim-öğretim sürecine daha etkin katılmaktan uzaktır.

Okul yöneticilerinin otorite ile özdeşleşen imajı nedeniyle, Türk sinemasında geçmişten gelen bir öğrenci-yönetici çatışmasının mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin otoriteye karşı gösterdikleri doğal reaksiyon, okullara da yansımaktadır. 21. yüzyıla kadar öğretmenlerden farklı olarak okul yöneticisi eğitim-öğretimin dışında, sadece okulun denetiminden, disiplininden sorumlu kişi olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla öğrenci-yönetici arasında bir çatışma durumu vardır. 21. yüzyıla gelindiğinde okul yöneticisinden beklenen yeterlikler değişmiş olmasına rağmen, filmlerde hâlâ liderlik rolü üstlenemedikleri, eğitim-öğretimin doğal bir unsuru olamadıkları, okullarda demokratik bir işleyiş düzeni kurmakta başarısız oldukları ve otoritelerinin sarsıldığı filmlerde gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin otoriteye olan tepkisine karşılık, okul yöneticilerinin de öğrenciye sürekli kontrol altında tutulması gereken bir grup gözüyle bakması 1960'lardan itibaren filmlerde sıkça karşılaşılan bir durumdur. Okul yöneticileri öğrenciye karşı negatif tutumlarını sözlü olarak ifade etmenin yanında şiddet kullanmayı da uygun gören bir anlayışa sahiplerdir. İtaat beklentileri karşılanmadığı zaman öğrenci karşıtı tutumlarının ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Bu durum 1965-2007 arasında çeşitli açılarla yansımıştır.

Okul yöneticilerinin, özellikle özel okul müdürlerinin, yönetim-denetim haricinde okulu maddi anlamda da yönetmekle yükümlü olduklarına dair bulgular da paragöz okul yöneticisi teması altında toplanmıştır. Devlet liselerinde veli ve öğrencilerin sosyo-ekonomik statüleri sebebiyle düşük olan maddi gelir problemi özel liselerde yaşanmamaktadır; ancak özel liselerde de müdürler mevcut ekonomik durumu ve sermayeyi korumak için yeri geldiğinde kuralları gevşetmekten ya da öğretmeninden vazgeçmekten çekinmezler.

Öğrenci dostu yönetici imajı, her ne kadar filmlerde öğrenci yüreğine dokunabilen öğretmen imajı kadar yer ayrılmasa da, olumlu yönetici özelliklerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bütün yönetim, denetim, disiplin, bürokrasi ve para işlerinin içinde öğrenciyi de düşünebilen, anlayabilen, onlar için inisiyatif alan okul yöneticilerine Türk sinemasında çeşitli dönemlerde yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu tema dışındaki diğer olumlu tema idealist mesleğe-adanmış okul yöneticisi temasıdır. Ancak bu tema yalnızca bir yöneticide izleyiciye yansıtılır.

Bu çalışmada izlenen filmlerin hepsinde yöneticilik görevinin gerektirdiği bazı özelliklere değinilmiştir. Kılık kıyafet konusunda okul yöneticilerinin hepsi resmi ve modern kıyafetlidir. Yönetmelik ve mevzuatlara hâkimdir. Üslup ve hiyerarşik ilişkilerde hitap konusunda titizdir. Ayrıca birçoğu bürokratik işlemleri çok sıkı tutar; çünkü okullarıyla veya kendileriyle alakalı herhangi bir olumsuz durumun vuku bulmasını istemez. Alanyazın incelendiğinde okul yöneticileriyle alakalı bürokrat, maskara ve otoriter temalarının yabancı çalışmalarda da sıkça karşılaştığı gözlemlenmiştir. Gerek yabancı araştırmalarda gerekse bu çalışmanın sonucunda müdürlerin en çok olumsuz özelliklerle tasvirlerinin yapıldığı söylenebilir.

Çalışma yalnızca 1965-2007 tarihleri arasında DVD, dijital ortam ve internet üzerinden ulaşılabilecek olan ve okul yöneticisi imajını içeren filmleri kapsamaktadır. Bu filmlerde okul yöneticisinin çevrelerinde bulunan en az bir karakter ile eğitim-öğretim ve kişisel yaşam süreçlerinden en az biriyle alakalı bir etkileşimde bulunmasına önem verilmiştir. Çalışmanın okul müdürlerinin görünüş özellikleri, otorite kullanım yöntemleri, yönetim denetim mekanizmaları gibi açılarla gelecek araştırmalara örnek olabileceği umulmaktadır.

Kaynakça

- Ağaoğlu, E., Altınkurt, Y., Yılmaz, K., & Karaköse, T. (2012). Okul Yöneticilerinin Yeterliliklerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri (Kütahya İli). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), s. 159-175.
- Aksoyalp, Y. (2010). 21. Yüzyılda Okul Yöneticisinin Niteliği: Öğretim Liderliği. *The Journal of SAU Education Faculty*(20), 140-150.
- Başbuğ, Esra D. (2013). *Resmi İdeoloji Sahnedeki*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Bazin, A. (2011). *Sinema Nedir?* (İ. Şener, Çev.) İstanbul: Doruk Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. ve diğ. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Clarke, J. (2002). *Sinema Akımları: Sinema Dünyası Değiştiren Filmler*. (Ç. E. Babaoglu, Çev.) İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Deborah, D. N. (2000, Aralık). Reel Teachers:A Descriptive Content Analysis of the Portrayal of American Teachers in Popular Cinema. Illinois: Northern Illinois University.
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(10), s. 73-78.
- Güçhan, G. (1992). *Toplumsal değişme ve Türk sineması : Kente göç eden insanın Türk sinemasında değişen profili* . Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gül, G. (2004). Birey Toplum Eğitim Öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*(1), s. 223-236.
- Gürbüz, R., Erdem, E., & Yıldırım, K. (2013). Başarılı Okul Müdürlerinin Özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(20), 167-179.
- Hall, J. W. (2001, Mayıs). Attitudes Toward Authority in Popular Films of American Schooling: 1950s-1990s. Doktora Tezi.University of Virginia.
- Hershey-Freeman, V. (2008). The Impact of Movies on Public Perceptions of Educational Leaders: The Perpetuation of Stereotypes and Primordial Archetypes. Doktora Tezi.Texas A&M University.
- Hesapçioğlu, M. (2009). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(29), 121-138.
- Kayalı, K. (1994). *Yönetmenler Çerçevesinde Türk Sineması*. Ankara: Ayyıldız Yayınları.
- MEB. (2016). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği
https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/01062228_meb_ortaogretim_kurumlari_yonetmeliği_28_10_201629871.pdf adresinden alınmıştır
- Novello, M. A. (1994, Mart). The School Administrator in Popular Film. Doktora Tezi. Drake University.

- Oruç, Ş., & Sarıbudak, D. (2015). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim İçerikli Filmlerin Eğitim Ortamlarına Etkisine İlişkin Görüşleri. *International Journal of Field Education, 1*(1), s. 19-41.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(1), 323-343.
- Özgüç, A. (1990). *Başlangıcından Bugüne Türk Sinemasında İlkler*. İstanbul: Yılmaz Yayınları.
- Özön, N. (1995). *Karagözden Sinemaya 1*. Ankara: Kitle Yayınları.
- Sevinç, Z. (2014, Nisan). 2000 Sonrası Yeni Türk Sineması Üzerine Yapısal Bir İnceleme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(40), 97-118.
- Soysüren, Ali H., Necip Y. (2017). Erken Cumhuriyet Döneminde Türk Sinemasının Ulus- Devlet Politikalarıyla İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Karadeniz*. (35), 89-104.
- Suner, A. (2006). *Hayalet Ev: Yeni Türk Sinemasında Aidiyet, Kimlik ve Bellek*. İstanbul: Metis Yayınları.
- TDK. (2017). Türk Dil Kurumu: www.tdk.gov.tr adresinden alınmıştır
- Tezcan, M. (1994). Toplumsal Yaşantımızda Sinema ve Halk Eğitimindeki Rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5*(3), 171-204.
- Tofur, S. (2017). Hababam Sınıfı Filmi İlk Serisinin Katz'ın Yönetmel Üç Beceri Yaklaşımına Göre İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. (56), 53-66
- Uğurlu, F. (1992). Edebiyat ve Sinema. *Kurgu Dergisi*(11), 135-151.
- Wolfrom, K. J. (2010, Aralık). Reel Principals: A Descriptive Content Analysis of the Images of School Principals Depicted in Movies from 1997-2009. Doktora Tezi. Indiana University of Pennsylvania.
- Yıldırım, A. & Hasan Ş. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 5. baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdigül, A. (2014). Eğitim Olgusunun Sinematografik Anlatıdaki Yeri Üzerine Bir Yaklaşım Denemesi ("Bal" Filmi Örneği). *EKEV Akademi Dergisi, 18*(60), s. 487-502.

PORTRAYAL OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN EDUCATIONAL MOVIES IN TURKISH CINEMA

Extended Abstract

Since the 19th century, cinema has settled in the cultures of the societies as the newest and most influential art. Cinema, which reflects many issues in societies' cultures to the society itself again in a very short time, is an important tool for examining the evolution of a society over time in any subject. Especially the phenomenon of education and the constituents that it contains have often been the subject of films since the time when the cinema began to develop. Elements and figures of education, which have been the most important tools for the societies and states to survive throughout the ages, also have found a place in Turkish cinema. The school administrator figure is one of these elements with principal and vice principal characters. The school manager concept is used for the principal and vice principals who are responsible for the school's administration. Achieving success and quality in education in an educational institution, or from a wider perspective, in an educational system is not solely dependent on the teachers and the curriculum applied. It is now also true that in the 21st century, the executive element in education is actually the key to success in education with new competences. In this study, twenty-three films containing the image of the school administrator in K12 schools were watched and subjected to content analysis, and similar school manager characteristics were brought together and the themes were formed.

Method

Qualitative content analysis was used in the research. The problem is set as "How are the features of the school administrator (principal, vice principal) depicted in educational movies which were taken between 1965-2007 in the Turkish cinema and which cover K12 schools and do they change over time?".

Data collection tools

First of all, movies containing suitable contents for the purpose of the study were watched by utilizing the Internet and archive of Turkish Cinema Research Association. Online observation notes were kept on the school administrator category while watching the movies.

Analysis of data

Each film was watched multiple times and the notes taken were divided into sub-themes for the image of the school administrator. Similar features were gathered together with the names of the films by determining frequently encountered themes and patterns. All notes are kept in computer environment.

Findings

When themes were established, it was found out that five negative themes -authoritarian, bureaucratic, anti-student, buffoon and money-minded- and two positive themes - student-friendly and idealistic/dedicated to the profession were assigned to the administrators. The most repetitive theme with twelve administrators is the authoritarian; the second one is bureaucratic with seven administrators. Anti-student and student-friendly themes are equal with six administrators for each theme. The buffoon and money-minded were each portrayed in equal numbers with four administrators. The least-illustrated theme is idealistic/dedicated to the profession with the image of just one administrator. Their outfit preferences and rhetoric style are very similar. These depictions did not show any significant change over time from 1965 to 2007.

Conclusion and Discussion

In today's world it has been understood that teachers' and students' efforts alone are not enough to gain success in every field of school. It is an accepted truth that the school administrators' qualities have also changed. Although being authoritarian and disciplined was the most crucial necessity to be seen as a successful administrator in the past, now taking part in every step of education and instruction is seen essential. In the twenty-first century, the desired change and proficiency in the profession of the school administrator who should be in transition from authority-holder to leader has not been observed in fiction films, as it is in real life. The school administrators are mostly depicted with negative qualities, students are usually in conflict with them and teachers contradict with their ideas most of the time.

Key words: cinema, education, school administrator, depiction